

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Γ. Ι. Θεοχαρίδου, Οι ιδρυταί της εν Θεσσαλονίκη Μονής των Βλαττάδων. (Ανάτυπον εκ του τιμητικού τόμου εις τον Άγιον Γρηγόριον Παλαμάν 1359-1959)

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.860](https://doi.org/10.12681/makedonika.860)

Copyright © 2014, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1963). Γ. Ι. Θεοχαρίδου, Οι ιδρυταί της εν Θεσσαλονίκη Μονής των Βλαττάδων. (Ανάτυπον εκ του τιμητικού τόμου εις τον Άγιον Γρηγόριον Παλαμάν 1359-1959). *Μακεδονικά*, 5(1), 582–583.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.860>

Φανού. Ἡ καταγραφή φαίνεται ἀκριβῆς, ἐνδιαφέροντα δὲ εἶναι τὰ παρεμβλήματα, τὰ ὁποῖα παρεμβάλλονται διὰ τὴν ἰσομέτρησιν τοῦ ποιητικοῦ κειμένου πρὸς τὸν ὕθμὸν τοῦ ἄσματος καὶ τοῦ χοροῦ. Τὰ κείμενα εἶναι παραλλαγὰ γνωστῶν καὶ ἀλλαχόθεν ἄσμάτων.

ΣΤΙΑΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Γ. Ι. Θεοχαρίδου, Μιχαὴλ Δούκας Γλαβᾶς Ταρχανειώτης. (Προσωπογραφικά). Θεσσαλονίκη, 1956. (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπιστημ. Ἐπετ. Φιλολογ. Σχολῆς. Τομ. Ζ'. Μνημόσυνον Χ. Χαριτωνίδου). 8ον, σ. 26 (183-206).

Ὑποκείμενον τῆς πραγματείας εἶναι κυρίως ὁ καθορισμὸς τοῦ ἐπιγραφῆ τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου εἰς τὸν Ἁγιον Δημήτριον ἀναφερομένου ὡς ἀναστήσαντος τὸ ναῦδριον πρωτοστράτωρος Μιχαὴλ μετὰ τῆς συζύγου του Μαρίας Κομνηνοφουῦς πρὸς γένους. Παλαιότερον ἐπιστεύθη ὅτι ὁ πρωτοστράτωρ οὗτος εἶναι ὁ Μανασσῆς Ταρχανειώτης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη παλαιότερον ἀποκρουσθῆ ὡς ἀπίθανον. Ὁ συγγραφεὺς ἀντὶ τοῦτου ἐκφορᾷ τὴν γνώμην, ὅτι ὁ Μιχαὴλ τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ὁ Μιχαὴλ Γλαβᾶς Ταρχανειώτης, ὁ ὁποῖος παρέμεινεν ἀρκετὰ ἔτη ἐν Θεσσαλονίκῃ, τὴν δ' ἐπιγραφὴν θεωρεῖ ποίημα τοῦ γνωστοῦ ποιητοῦ Μανουὴλ Φιλῆ.

Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο καταλήγει ὁ συγγραφεὺς κατόπιν ἐνδελεχοῦς προσωπογραφικῆς ἐρεύνης διὰ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ταυτισθοῦν πρὸς τὸν πρωτοστράτωνα τῆς ἐπιγραφῆς. Ἡ ἐρευνα αὕτη προσλαμβάνει γενικωτέραν σημασίαν διὰ τὰ πρόσωπα, τὰ δρασάντα περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, τὸ δὲ συμπέρασμα περὶ τοῦ κτίστου ἢ μᾶλλον ἀνανεωτοῦ τοῦ παρεκκλησίου δύναται νὰ θεωρηθῆ βέβαιον.

ΣΤΙΑΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Γ. Ι. Θεοχαρίδου, Οἱ Ἰδρυταί τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Μονῆς τῶν Βλατιτᾶδων. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ τιμητικοῦ τόμου εἰς τὸν Ἁγιον Γρηγόριον Παλαμᾶν 1359 - 1959). Θεσσαλονίκη, 1959. 8ον, σ. 49 - 70.

Ὅπως πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, πολυάριθμοι ἦσαν ἐν Θεσσαλονίκῃ αἱ μοναί, ἀφοῦ καὶ κατὰ τὸ 1576, δηλ. 146 ἔτη μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν, ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ 20 ναοὶ ἐνοριακοὶ καὶ μοναστηριακοὶ, λειτουργοῦμενοι κανονικῶς, καὶ ἄλλοι 10 ἀτάκτως καθ' ὄρισμένους ἑορτάς. Οὕτως ἢ πόλις παρουσίαζεν ὄψιν ἀθηναίων παπαδουπόλεως ἢ καλογερουπόλεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προκύπτει καὶ ἐξ ὅσων λέγει κατὰ τῶν μοναχῶν περὶ τὸ τέλος τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ὁ πολὺς μητροπολίτης Εὐστάθιος. Ἐκ τῶν πολλῶν τούτων μονῶν μία μόνον διεσώθη, ἡ περιβλεπτος καὶ πασίγνωστος Μονὴ τῶν Βλατιτᾶδων, τῆς ὁποίας ἡ κτίσις κατὰ τινὰ ἐπιγρα-

φὴν τοῦ 1801, εὐρισκομένην ὑπεράνω τῆς δυτικῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ, ἀποδίδεται εἰς Κορήτας Βλατεῖς, ἐξ ὧν ἔχει καὶ τὴν ἐπωνυμίαν. Ἡ ἐπιγραφὴ ὅμως αὐτῆ οὐδεμίαν ἔχει ἀποδεικτικὴν δύναμιν, διότι εἶναι πολὺ μεταγενεστέρα τοῦ κτηρίου, τὸ ὁποῖον ἀναμφισβητήτως εἶναι βυζαντινὸν καὶ διὰ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς ὀρθῶς ποιῶν ἀνεξήτησεν εἰς τὰς βυζαντινὰς πηγὰς τοὺς κτίσαντας τὴν Μονήν.

Ἐκ τῆς ἀναζητήσεως ταύτης καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν ἐνδείξεων, αἱ ὁποῖαι ὑπολανθάνουν εἰς τὰς πηγὰς, συγγραφεῖς καὶ ἔγγραφα, ὁ συγγραφεὺς συνήγαγε τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὑπὸ μὲν τὸ ὄνομα Βλατιᾶδες ὑποκρύπτονται οἱ δύο ἱερομόναχοι ἱερεῖς, ὁπαδοὶ καὶ φίλοι τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Δωρόθεος Βλατῆς, ὁ κατόπιν γενόμενος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μᾶρκος Βλατῆς, ἡ δὲ μονὴ ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ Παντοκράτορος Χριστοῦ. Τὸ ὄνομα κατὰ τὴν εἰκόσιν τοῦ συγγραφέως ἐδόθη εἰς τὴν Μονήν, διότι μεταξὺ ἄλλων ἐπιμάχων ζητημάτων κατὰ τὴν Ἑσχαστικὴν ἔριδα ἦτο καὶ τὸ κτιστὸν ἢ ἄκτιστον τοῦ ἐν Θαβῶρ φωτός. Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς ὁ συγγραφεὺς τοποθετεῖ τοῦτον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1351 καὶ 1371.

Ἡ ἔρευνα τοῦ συγγραφέως γίνεται μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ πλήρους γνώσεως τῶν πηγῶν καὶ τῶν πραγμάτων, τὰ δὲ συμπεράσματα αὐτοῦ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀσφαλῆ.

ΣΤΙΑΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Γ. Ι. Θεοχαρίδου, 'Ο ῥόλος τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Δύο διαλέξεις πρὸς τελειοφοίτους στρατιωτικῶν σχολῶν. Θεσσαλονίκη, 1962. [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη 24]. 8ον, σ. 30.

Πρόκειται περὶ δύο διαλέξεων, γενόμενων πρὸς τοὺς ἀποφοίτους στρατιωτικῶν σχολῶν κατὰ τὴν ἐτησίαν ἐκδρομὴν τῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Μακεδονίας.

Εἰς τὴν πρώτην ὁ ὁμιλητὴς προσπαθεῖ νὰ δώσῃ εἰς γενικωτάτας γραμμὰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας κατὰ τὰς τρεῖς μεγάλας αὐτῆς περιόδους, τὴν ἀρχαίαν μέχρι τῆς κατακτῆσεως ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, τὴν βυζαντινὴν καὶ τὴν νεωτέραν, τὴν τῶν Μακεδονικῶν ἀγώνων κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων. Κύριος σκοπὸς τῆς ὁμιλίας εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς σημασίας τῆς Μακεδονίας διὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καθ' ὅλον τὸν μακροβαίωνα αὐτοῦ βίον καὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἱστορικοῦ Πολυβίου λεγθέντος, ὅτι οἱ Μακεδόνες ἀπετέλουν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἀποτελοῦν τὸ πρόφραγμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τῶν ἀπὸ Βορρᾶ βαρβάρων. Τὸν σκοπὸν τοῦτον κατορθώνει ὁ ὁμιλητὴς διὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἐξάρσεως τῶν κατὰ τὴν ἱστορικὴν πραγματικὴν ἐξέλιξιν ἐκτετατῶν ἱστορικῶν γεγονότων.